

Klima- og miljødepartementet
v/ avdelingsdirektør, Kristin Thorsrud Teien

Oppsummering etter møte med KLD og Miljødirektoratet

Vi takker for at vi fikk anledning til å legge frem våre vår vurdering av det foreslåtte systemet for naturtypekartlegging 01.02.2018. På møtet oppfordret Klima- og miljødepartementet oss om å komme med supplerende kommentarer ved behov. Vi tillater oss med dette å komme med en oppsummering av våre innspill og utdyping av noen punkter som ble tatt opp på møtet.

For skogbruket er det svært viktig at utvalg av kartleggingsenheter og kartlegging av natur bygger på objektiv kunnskap, verdinøytralitet og etterprøvbarehet. Det var forutsetningen for at skogbruket har brukt betydelige ressurser på å kartlegge og avsette arealer i nøkkelbiotoper basert på MiS- metodikken. Den objektive og etterprøvbare metodikken som ligger til grunn for identifisering av sjeldne og truede naturtyper, gjennom arbeidet med Norsk rødliste for naturtyper, er grunnen til at skogbruket har akseptert at truede naturtyper kan kreve hensyn ved gjennomføring av skogbrukstiltak. Om nødvendig ved å avstå fra hogst.

Vi er derfor positive til at man nå skal kartlegge de rødlistede naturtypene. Slik vi ser det kan kartlegging av de rødlistede naturtypene med fordel vente til revidert rødliste for naturtyper etter NiN 2.0 kommer i 2018. Vi forventer at ny rødliste etter NiN 2.0 blir bedre egnet for kartlegging.

Utvelgelse av kartleggingsenheter

Slik vi ser det og som Artsdatabanken også påpeker i brev til Miljødirektoratet 09.02.2017, har ikke utvalg og avgrensning av kartleggingsenheter av de foreslåtte NNF-ene etter kriteriene leveområder for «truede arter og nær truede arter» og «mange arter» gjennomgått en metodisk og etterprøvbare utvelgelsesprosess.

Norges Skogeierforbund har derfor ikke tillit til at utvalget og avgrensning av disse NNF-ene vil stå seg også etter at man har gjennomført en slik metodisk prosess i samråd med Artsdatabanken.

Norges Skogeierforbund er imidlertid fornøyd med at det på møtet ble presisert at denne metodiske prosessen skal omfatte alle NNF-ene av denne typen og ikke begrense seg til behovet for å supplere med nye NNF-er. Vi legger derfor til grunn at bl.a. «Gammel granskog» og «Gammel furuskog» blir vurdert på fritt grunnlag i denne prosessen.

Konsekvenser for skogbruket

Konsultasjon av naturtyper er svært kostnadskrevenne for skogbruket. Ny kartlegging av naturtyper i et område krever etter sertifiseringsregler ny konsultasjon. Etterprøvbareheten til det foreslåtte utvalget av naturtyper som er leveområde for «truede arter og nær truede arter» og «mange arter» reiser prinsipielle spørsmål knyttet til hvordan man skal håndtere forekomst av naturtyper i forbindelse med miljøsertifisering av skogbruket.

Kartlegging i skog etter det eksisterende utvalget, vil kunne svekke skogbrukets tillit til hvordan NiN-systemet brukes av miljøforvaltningen.

Utvalg av kartleggingsenheter og implementering av NiN i MiS

Tema ble kort drøftet i møtet, i den sammenheng ser vi behov for å komme med noen supplerende kommentarer.

I skogbruket har vi gjennom MiS - metodikken et system for å kartlegge og ivareta viktige leveområder (livsmiljøer) for truede og sjeldne arter på Norsk rødliste for arter. Metodikken er dynamisk og de to foregående rødlistene er systematisk gjennomgått for å undersøke om det er livsmiljøer for «nye» truede arter som ikke fanges opp og som kan bli sjeldne på arealer hvor det drives skogbruk. Skogbruket har med det ikke behov for en ny metodikk for å kartlegge leveområder for arter i skog. Vi er derimot positive til forskning som kan bidra til å øke kunnskapen om arters tilknytning til habitat. Om ny kunnskap tilsier at det er livsmiljøer for truede arter som ikke fanges opp av MiS -metodikken vil disse kunne implementeres.

Norges Skogeierforbund har tillit til NiN- systemet som baserer seg på objektiv kunnskap om variasjon i natur. MiS-metodikken er nært beslektet NiN, gjennom bruken av miljøgradienter og skillearter. Siden all offentlig kartlegging av natur i offentlig regi skal benytte NiN, har skogbruket også valgt å bruke NiN i fremtidig miljøregistrering og ved revisjon. På den måten vil man sikre at miljøregistreringen i skogbruket kan sees i en større helhet. I 2017 ble arbeidet med implementering av NiN i MiS ferdigstilt. Arbeidet ble gjennomført i tett dialog med Artsdatabanken. Siden utvalget av livsmiljøer i MiS-prosjektet i all hovedsak baserte seg på et objektivt utvalg av naturgitte objekter, fordelt på miljøgradienter, krevde implementeringen få praktiske endringer i kartleggingsmetodikken. Ett unntak var for livsmiljøet «rik bakke» hvor NiN har muliggjort en mer presis avgrensning.

Ny kartlegging av MiS-livsmiljøer i naturtypekartleggingen

Kartlagte livsmiljøer etter MiS-metodikken rangeres og gjennomgår en utvelgelsesprosess hvor også hensyn til økonomiske interesser kan tillegges noe vekt. Utvalget gjennomføres i samråd med biolog og utvalgte livsmiljøer gis forvaltningsstatus som nøkkelbiotoper.

Naturtypekartlegging i skog etter inngangsverdier i MiS som er foreslått for «gammel granskog», «gammel furuskog» og «skog med lungeneversamfunn» vil i mange tilfeller innebære at de samme arealene som allerede er kartlagt og vurdert for forvaltning, blir kartlagt på nytt med samme avgrensning. Det er etter vår vurdering en lite rasjonell bruk av begrensede kartleggingsressurser. Det vil også potensielt føre til kostnader for skogbruket, for eksempel når skogeier må betale for å få biolog til å vurdere ny naturtypekartlegging på eiendommen for å kunne levere sertifisert tømmer.

Verdisettingsmetodik

Verdisettingen en naturtype får er utslagsgivende for hvordan de skal vurderes etter sertifiseringsregler i skogbruket. Verdisettingen kan potensielt føre til at det ikke er mulig å levere sertifisert tømmer som kommer fra en naturtypefigur. Det er derfor grunnleggende viktig at verdisettingsmetodikken i størst mulig grad er objektiv og uavhengig av tilfeldige funn og variasjon i kartlegger kompetanse. For NNF-ene valgt ut som «leveområder for truede arter» og «mange arter» bør verdisettingskriteriene reflektere kunnskap om kilder til variasjon i det man definerer som «økologisk kvalitet» (arts mangfold og naturvariasjon). Det er også viktig at verdisetting etter størrelse baserer seg på kunnskap om størrelsens betydning for artsgrupper knyttet til de enkelte kartleggingsenhetene.

I den reviderte verdisettingsmetodikken har forekomst av rødlistearter fått mer vekt langs aksene for arts mangfold og naturvariasjon. Mengde, antall arter og rødlistekategori er brukt i større grad for å definere naturtypens verdi, enn i tidligere utkast. Dette selv om ekspertgruppen i NINA-rapport 1428, selv beskriver at dette er problematisk:

«Ett problem med å skåre forekomst av rødlistearter og habitatspesifikke arter er at det kun gir en presis kvalitetskår der det (i) har vært grundige artsregistreringer, eller (ii) har vært registrering av eksperter på relevante grupper på et gunstig registreringstidspunkt.»

Dersom det var en sammenheng mellom forekomst av en truet rødlistearter eller indikatorart og totalt tilfang av truede rødlistearter ville det gjort det relativt enkelt å identifisere de biologisk mest verdifulle områdene. Derfor var forholdet mellom forekomst og totalt tilfang av truede rødlistearter en av hypotesene som ble testet i MiS prosjektet. Forskning på rødlistearters fordeling i skoglandskapet i her viste (i) at rødlisteartene forekom spredt over store deler av skogarealet og (ii) at forekomst av rødlistearter(er) og eller såkalte indikatorart(er) ikke var egnet som indikatorer for totalt tilfang av rødlistearter.

En verdisetting basert på funn av rødlistearter i naturtypekartleggingen vil derfor redusere etterprøvbareheten til verdisettingen. Med begrensede tidsressurser til kartlegging av rødlistearter og store forskjeller i kartleggers arts kunnskap, vil det i stor grad være tilfeldig om man finner rødlistearter, hvilke man finner og hvor mange. Det vil også være forskjeller i artenes oppdagbarhet. Kartlegges det for eksempel tidlig sommer, vil man ikke oppdage de samme artene av sopp som man ville kunne oppdage om det samme arealet ble kartlagt på høsten. Store arter vil være lettere å oppdage enn små og enkelte artsgrupper som for eksempel insekter vil etter det vi forstår ikke bli kartlagt og eller tillagt vekt i verdisettingen.

Forekomst av artsgrupper av rødlistearter som er habitatspesialister og/eller har begrenset spredningsevne kan etter vår vurdering være relevante å vurdere i verdisettingen. Dette fordi forvaltningen av artene der de forekommer over tid kan ha en verdi i seg selv, dette selv om forekomstene ikke indikerer at arts mangfoldet er stort eller at det er mange rødlistearter der.

Vi kan ikke se at den økte vektlegging av rødlistearter i revidert verdisettingsmetodik er kunnskapsbasert. Slik det fremkommer i NINA rapport 1428 kommer endringene på bakgrunn av innspill fra kartleggingsmiljøene.

En representativ kartlegging av rødlistearter i naturtyper vil etter vår vurdering være svært ressurskrevende og derfor ikke gjennomførbart i operativ kartlegging av naturtyper. Vi mener at naturtypenes betydning for rødlistearter best fanges opp gjennom forskning på art-habitatrelasjon og identifikasjon av miljøvariable som er viktige for ulike funksjonelle grupper av rødlistearter. Det vil også kunne bidra til å forbedre skogbrukets hensyn til truede arter.

Vi har forståelse for at det kan være en krevende prosess å omstille både fagmiljø og kartleggingsmiljø når «artsjakt» etter sjeldne og truede arter, med stort rom for bruk av faglig skjønn i verdisetting i kartlegging, skal erstattes med registrering av miljøvariabler og strukturelle indikatorer med automatisk verdisetting i en app.

Det er derfor positivt at KLD i møtet kom med et tydelig signal om at verdisetting ikke skulle baseres på tilfeldige funn av rødlistearter, men kunnskap om rødlistearters habitattilknytning.

Vi håper at Klima- og miljødepartementet nå vil gå grundig gjennom det som er presentert i rapporter og oversendt fra Miljødirektoratet, samt de innspill som har kommet inn fra direktorater og fagmiljø. Se også vedlagte innspill fra Norges Skogeierforbund til Miljødirektoratet 20.11.2017 for en mer grundig vurdering av prinsipielle utfordringer ved foreslått system for naturtypekartlegging.